

Curs “Dones migrades i del sud als mitjans de comunicació: introducció al periodisme amb visió de gènere, classe i ètnia”

Docent: Joana Garcia Grenzner

Periodista experta en gènere i comunicació. Per a més informació, visiteu el blog:

www.joanagarcia Grenzner.wordpress.com

Dates: del 19 de setembre al 10 d'octubre.

Els dimecres, de 19 a 21h, a l'aula de la Universitat Invisible, al carrer Riego, 37, de Barcelona – Sants.

Import: 40€

Per formalitzar la inscripció, envieu-nos un mail a cooperativa@laciuatinvisible.coop o passeu-vos per La ciutat invisible, de dilluns a dissabte, de 10 a 14, i de 17 a 21h.

Programa estructurat per sessions

19 de setembre de 2012, 19 a 21h.: Invisibles i menystingudes.

Invisibilització i homogeneització de dones, migrades i del sud en l'agenda informativa.

Objectes/subjectes invisibilitzats; redacció androcèntrica, sexisme lèxic, infravaloració, jerarquització informativa, divisió sexual del treball al món de la comunicació i el periodisme, esviaix de gènere en recerca de fonts, protagonistes, portaveus, dades.

Estudis de representació de gènere en els mitjans: Capítol J de la Plataforma d'Acció de la Plataforma de Beijing 1995, Projecte Global de Monitoreig dels Mitjans (PGMM), estudis estatals i nacionals.

26 de setembre de 2012, 19 a 21h.: Víctimes, objectes bells, mares i polítiques sensibles.

Androcentrisme i etnocentrisme en la contrucció d'estereotips mediàtics sobre les dones, migrades i del sud.

Objectualització, funció dramàtica dels cossos femenins; rols tradicionals (rol vicari, mare, esposa, treball domèstic, reproductiu i de cura); víctimes.

3 d'octubre de 2012, 19 a 21h.: No és un succés, se'n diu feminicidi.

Tendències i propostes de tractament informatiu de la violència masclista. especificitat de la violència contra les dones com a vulneració de drets humans a escala internacional; implicacions en la salut pública; el cicle de la violència; interrelació entre violències de gènere i contextos de crisi, catàstrofe i conflicte armat.

Tractament informatiu de la violència de gènere: retrospectiva i evolució de l'abordatge informatiu de la violència de gènere des dels 70 a l'actualitat; estudis i protocols de tractament equilibrat de la violència de gènere de referència a nivell estatal i autonòmic; tensions i debats sobre violència de gènere; propostes de tractament informatiu equilibrat de la violència de gènere (Manual IORTVE 2002, Protocol d'actuació periodística i publicitària sobre igualtat 2007, recomanacions Consell de l' Audiovisual de Catalunya, Col·legi de Periodistes de Catalunya et alia 2009); casos de vulneració per part dels mitjans, òrgans de seguiment i/o sanció.

10 d'octubre de 2012, 19 a 21h.: Cap a una agenda informativa transformadora amb perspectiva de gènere, classe i ètnia.

Tematització i transversalització. Xarxes de comunicadores, periodistes i projectes capdavanters.

Objectius i metodologia del curs

El curs és una primera aproximació a les tendències de representació de les dones, migrades i del sud als mitjans de comunicació; a les propostes de construcció d'agenda informativa alternativa amb perspectiva de gènere, classe i ètnia i als projectes informatius i xarxes de comunicadores que les han elaborat. S'adreça a públics diversos, tant a persones que es dediquen al món del periodisme o la comunicació com a associacions i gent interessada en general.

Es parteix del treball pràctic, percepcions i coneixements de les persones participants (anàlisi de notícies en petits grups, debat i plenari general) per identificar les

tendències de representació mediàtica existents i les rutines de tractament informatiu que s'expliquen en una exposició teòrica posterior.

Finalment es presenten les estratègies de construcció d'agenda informativa alternativa i es fa un repàs històric dels projectes comunicatius i associacions capdavanteres en l'aplicació de perspectiva de gènere arreu del món.

Bibliografia

– Sobre representació de gènere als mitjans:

¿Quién figura en las noticias? Proyecto de Monitoreo Global de Noticias 2010, aspectos destacados de los hallazgos preliminares.

http://www.whomakesthenews.org/images/stories/website/gmmp_reports/2010/gmmp_2010_prelim_key_sp.pdf

Representación de género en los informativos de radio y de televisión: Pilar López Díez, Instituto Oficial de Radio Televisión Española, 2005.

<http://www.rtve.es/oficial/iortv/SegundoInforme.pdf>

Representación de la violencia de género en los informativos de la televisión: Pilar López Díez *et al.* (Inclou el “Manual de Urgencia sobre el tratamiento informativo de la violencia contra las mujeres”, aprovat al Primer Foro Nacional Mujer, violencia y medios de comunicación, promovido por el Instituto Oficial de RTVE y el Instituto de la Mujer en 2002).

[www.rtve.es/files/1013.../DossierMUJER_VIOLENCIA06.pdf?](http://www.rtve.es/files/1013.../DossierMUJER_VIOLENCIA06.pdf)

Anàlisi de gènere dels mitjans de comunicació audiovisual catalans. Informe juliol 2009. Campanya “Mou-te per la igualtat”.

http://www.mueveteporlaigualdad.org/docs/analisis_genero_medios_catalanes_catalan.pdf

– Representació de les migrants als mitjans de comunicació:

Es busquen còmplices: Per un tractament informatiu equilibrat de les dones immigrades als mitjans de comunicació: ACSUR-Las Segovias, Barcelona, novembre de 2010. ACSUR-Las Segovias Catalunya; Comissió de Periodisme Solidari del Col·legi de Periodistes de Catalunya; Mesa de Diversitat del Consell de l'Audiovisual de Catalunya; Xarxa de Dones Periodistes i Comunicadores de Catalunya-La Independent.

En castellà: *Se buscan cómplices: por un tratamiento informativo equilibrado de las mujeres inmigradas en los medios de comunicación.*

Elles i nosaltres. Una aproximació al discurs dels mitjans de comunicació catalans sobre les dones migrades: ACSUR-Las Segovias, 2009.

<http://www.acsur.org/IMG/pdf/EllasNoscatalabaja-2.pdf> (català)
<http://www.acsur.org/IMG/pdf/EllasNoscastebaja-2.pdf> (castellà)

Las mujeres del sur en el discurso informativo. Análisis de género y recomendaciones de estilo: Pandora Mirabilia Género y Comunicación. Informe para Ayuda en Acción, Campaña “Muévete por la Igualdad”, 2009.

http://www.mueveteporlaigualdad.org/docs/mujeresdelsur_enel_discursoinformativo.pdf

“Mujeres, periodistas y conflicto en el Mediterráneo”: Tona Gusi, Virginia Montañés, Elena Zambelli. *Quaderns de la Mediterrànea*, núm. 8. Red Internacional de Mujeres Periodistas y Comunicadoras / Red Internacional de Periodistas con Visión de Género:

<http://www.nodo50.org/csca/agenda09/misc/arti56.html>

La invisibilidad velada: de la comprensión i el desconeixement a la estigmatització. Recerca de Coral Cuadrada, Coordinadora del grup multidisciplinar d'investigación GREC (género, raza, etnia y clase) de la Universidad Rovira y Virgili de Tarragona.

www.urv.cat/grups_recerca/grec/sito/.../resum-la%20invisibilitat.doc

– Recomanacions per a una representació equilibrada de gènere i de la migració als mitjans:

Protocolo de actuación periodística y publicitaria sobre igualdad de oportunidades entre mujeres y hombres y mujeres y el tratamiento informativo de la violencia de género: Pilar López Díez, 2007.

http://www.pilarlopezdiez.eu/documents/Protocolo_Cantabria.pdf

Documento base de las *Propuestas de actuación desde la televisión en materia de políticas de igualdad del Congreso*: Televisión y políticas de igualdad, Madrid, 2007. Instituto Oficial de Radio y Televisión (RTVE) e Instituto de la Mujer (MTAS).

Recomanacions sobre el tractament de la violència masclista als mitjans de comunicació. Associació de Dones Periodistes de Catalunya, Col·legi de Periodistes de Catalunya, Consell de la Informació de Catalunya, Departament d'Interior, febrer 2010.

http://www.cac.cat/pfw_files/cma/actuacions/Autorregulacio/Recomanacions_violencia_masclista_ES.pdf

Num. 1: *Nombra. La representación del femenino y el masculino en el lenguaje.*

<http://www.inmujer.migualdad.es/mujer/publicaciones/docs/nombra.pdf>

Las profesionales de la A a la Z.

<http://www.inmujer.migualdad.es/mujer/publicaciones/docs/Las%20profesiones%2A%20Z.pdf>

Eines per a un periodisme no sexista, Associació de Dones Periodistes de Catalunya.

http://www.adpc.cat/05_ComFem/document/05_labc.htm

Manual d'estil sobre minories ètniques, Col·legi de Periodistes de Catalunya.

www.periodistes.org/.../download.php?...files%2FdocumentsApartatDocuments%2Fmanual_minories_etniques

Recomanacions del Consell d'Audiovisual de Catalunya sobre el tractament informatiu de la immigració.

http://www.cac.cat/pfw_files/cma/recerca/quaderns_cac/Q12recomanacions.pdf

"Propostes per a la millora del tractament informatiu de la immigració" Xavier Giró, *Quaderns de debat*, Fundació Jaume Bofill, 2005.

http://www.migracat.cat/categoria/eines_per_a_laccio/materials_per_a_professionals/p-2/

10 Propostes per aconseguir un tractament informatiu igualitari, plural i de qualitat des de la perspectiva de gènere al desenvolupament. Document de consens resultat de la Taula de debat realitzada el 17 de juny del 2010, al Col·legi de Periodistes de Catalunya.

<http://amoncomunicacio.files.wordpress.com/2010/07/document-de-consens-ii.pdf>

– Marc legislatiu sobre migració:

Ley Orgánica 2/2009, de 11 de diciembre, de reforma de la Ley Orgánica 4/2000, de 11 de enero, sobre derechos y libertades de los extranjeros en España y su integración social.

<http://www.parainmigrantes.info/wp-content/uploads/2009/12/loexboe.pdf>

Pacte Nacional per a la immigració: 50 propostes per viure junts i juntes

<http://cat.bloctum.com/tonagusi/2008/06/13/pacte-nacional-per-a-la-immigracio50-propostes-per-viure-junts-i-juntes/>

Llei d'acollida de les persones immigrades i les retornades a Catalunya.

http://premsa.gencat.cat/pres_fsvp/docs/2010/04/28/13/27/b970411b-9f82-44f3-a4be-f218e1514119.pdf

Convención internacional sobre la protección de los derechos de todos los trabajadores migratorios y de sus familiares.

[http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/c12563e7005d936d4125611e00445ea9/a0d5b166ec404486c1256fe0004ad28a/\\$FILE/G0540821.pdf](http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/c12563e7005d936d4125611e00445ea9/a0d5b166ec404486c1256fe0004ad28a/$FILE/G0540821.pdf)

– Sobre migració femenina:

Informe de Estado de la Población Mundial 2006 del Fondo de Población De Naciones Unidas: Hacia la esperanza: las mujeres y la migración internacional.

http://www.unfpa.org/upload/lib_pub_file/652_filename_sowp06-sp.pdf

“Género, remesas y desarrollo”, Denise Paiewonsky y Amaia Orozco, documento de trabajo 4, Instraw, 2007.

http://www.remesasydesarrollo.org/uploads/media/remesas_01.pdf

“Cadenas globales de cuidado”, Amaia Pérez Orozco, documento de trabajo 2, Instraw, 2007.

<http://www.un-instraw.org/es/74-migration-and-dev/125-documentos-de-trabajo/ver-categoria.html?dir=ASC&limit=5&order=name>

“Les dones migrades: apunts, històries, reflexions, aportacions...”, *Quaderns de l'Institut Català de la Dona*, núm. 5. Mariel Araya i Remei Sipi.

<http://www20.gencat.cat/portal/site/icdones/menuitem.4b491b5fa301c8a439a72641b0c0e1a0/?vgnextoid=7e4bf8ba5e473210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=7e4bf8ba5e473210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default>

“La immigració en cifres”, *Butlletí Secretaria per a la Immigració*, núm. 5, abril de 2010.

<http://www.gencat.cat/dasc/publica/butlletiIMMI/xifres5/>

Servidores sense fronteres. Migració femenina filipina i xarxes de cura. Maria Jesús Izquierdo.

<http://www.migracat.cat/document/513e46a5fb95c83.pdf>

– Salut sexual i reproductiva de les dones migrades:

“Estudio sobre aborto, anticoncepción y otros aspectos de la salud reproductiva en mujeres inmigrantes”. *Boletín O*, Asociación de Clínicas Acreditadas para la Interrupción Voluntaria del Embarazo, noviembre de 2006.

<http://www.observatori.apfcib.org/docs/4/estudiacai.pdf>

Aproximación a la salud sexual y reproductiva en España, Estudio de la Federación de Planificación Familiar Estatal para el Observatorio de Salud de la Mujer (Ministerio de Sanidad y Consumo), 2006.

http://www.msc.es/organizacion/sns/planCalidadSNS/pdf/equidad/Estudio_salud_sexual_y_reproductiva_Observatorio.pdf

“Usos anticonceptivos de las mujeres inmigrantes latinoamericanas”, Isabel Serrano Fuster, ponencia para el Congreso de la Sociedad Española de Contracepción, 2004.

http://www.sec.es/area_cientifica/ponencias_comunicaciones_congresos_sec/2004_07CongresoSEC/PDFponencias/Usos%20anticonceptivos%20de%20la%20mujeres%20inmigrantes.pdf

“Salud sexual y reproductiva”: *Cuaderno 12*, Programa de Formación de Formadores/as en Perspectiva de Género y Salud, Plan de Calidad del Sistema Nacional de Salud. Lucía Mazarrasa y Sara Gil, Ministerio de Sanidad y Consumo (menciones a los servicios de SSR para inmigrantes).

http://www.msc.es/organizacion/sns/planCalidadSNS/pdf/equidad/13modulo_12.pdf

Mutilació Genital Femenina: Prevenció y atenció. Guia per a professionals. Institut Català de la Salut. Generalitat de Catalunya, 2006

<http://mgf.uab.es/doc/8a.pdf>

Protocol d'actuacions per a prevenir la MGF. Departament d'Acció Social i Ciutadania. Generalitat de Catalunya, 2007.

<http://mgf.uab.es/doc/8c.pdf>

Mutilació genital femenina, prevenció i atenció. Guia per a professionals. Associació Catalana de Llevadores, 2004.

<http://www.gencat.cat/salut/depsalut/pdf/guialleva2007.pdf>

– Prostitució i migració:

“Las nuevas retóricas de la inmigración femenina: la prostitución en las calles de Barcelona”: Isabel Holgado, *Scripta Nova* (Revista Electrónica de Geografía y Ciencias Sociales). Universidad de Barcelona, núm. 94 (100), 1 de agosto de 2001.

<http://www.ub.es/geocrit/sn-94-100.html>

“Derechos humanos y trabajo sexual”. Dolores Juliano, *Hika*, núm. 171.

<http://www.nodo50.org/feminismos/spip.php?article35>

“Mujeres migrantes ocupadas en servicios sexuales”, Laura M. Agustín. 2001, en *Mujer, inmigración y trabajo*, Colectivo loé, pàg. 647-716.

http://webs.uvigo.es/pmayobre/textos/varios/mujeres_migrantes_servicios_sexuales.pdf

Informe de la ponencia sobre la situación actual de la prostitución en el Estado español, Comisión de Igualdad entre Mujeres y Hombres del Congreso de los Diputados, 2008.

http://www.senado.es/legis8/publicaciones/html/maestro/index_CG_A379.html

Una aproximación a la vulneración de los derechos humanos de las trabajadoras sexuales en la ciudad de Barcelona: Observatori del Sistema Penal i els Drets Humans de la Universitat de Barcelona, 2005.

<http://www.genera.org.es/archivo/Una%20aproximacion%20a%20la%20vulneracion.pdf>

– Sobre asil polític por motius de gènere:

La situación de las personas refugiadas en España, Informe 2010.

http://www.cear.es/files/CEAR%20INFORME_2010.pdf

Persecución por motivos de género y derecho de asilo: del contexto global al compromiso local. El sistema de asilo español frente a la persecución de mujeres,

lesbianas, gays, bisexuales y transexuales. Comisión Española de Ayuda al Refugiado en Euskadi, 2009.

<http://www.cear.es/files/PMG%20Asilo%20CEAR%20Euskadi.pdf>

Informe de campaña por el derecho de asilo para mujeres perseguidas.

<http://www.cear.es/files/Derecho%20de%20asilo%20para%20mujeres%20perseguidas.pdf>

– Sobre trata de personas amb finalitats d'exploració laboral i/ sexual:

Protocolo para prevenir, reprimir y sancionar la trata de personas, anexo a la Convención de Naciones Unidas contra la Delincuencia Organizada, també anomenat Protocolo de Palerm (2000).

http://www2.ohchr.org/spanish/law/pdf/protocoltraffic_sp.pdf

Conveni del Consell d' Europa sobre la lluita contra la trata d'éssers humans, Varsovia, 16 de maig de 2005.

<http://www.acnur.org/biblioteca/pdf/6020.pdf>

Informe Criminológico. Trata de Seres Humanos (con fines de explotación sexual): Unidad técnica de la policía judicial de la Guardia Civil, Madrid, 2005.

http://www.oas.org/atip/reports/trafico_seres_humanos_2003-04.pdf

Una vida sin violencia para mujeres y niñas, las otras víctimas de violencia de género: violencia sexual y trata de personas. Informe de Amnistía Internacional sobre las víctimas de violencia sexual y trata de personas en España, 2009.

<http://www.lobbymujeres.net/ptr/vista/vptr002/post.html?D.k=181964>

“La trata de personas para su explotación laboral. Análisis de la situación en España”: Laura Requena *et alr*. *Boletín Criminológico del Instituto Andaluz Interuniversitario de Criminología*.

http://www.icfs.uam.es/docs/a_2.pdf

“Balance del primer año del Plan Integral de Lucha contra la Trata de Seres Humanos con fines de explotación sexual”. Ministerios de Igualdad e Interior, nota de prensa, del 24 de març de 2010.

http://www.migualdad.es/ss/Satellitec=MIGU_NotaPrensa_FA&cid=1244647790069&language=cas_ES&pageid=1193047406588&pagename=MinisterioIgualdad%2FMIGU_NotaPrensa_FA%2FMIGU_notaPrensa

“La telaraña de las redes migratorias”: Dolores Juliano, *Doc Ciudadanía Sexual*, núm. 11.

http://www.ciudadaniasexual.org/publicaciones/Doc_La%20Telarana_de%20las Redes_Migratorias.pdf

Guía Básica para la identificación, derivación y protección de las personas víctimas de trata con fines de explotación: Red española contra la trata de personas, julio de 2008.

<http://stoptrata.mzc.org.es/descargas/guiabasicaidentificacionderivaciondevictimas.pdf>

– Sobre violencia de gènere i dones migrades:

Más riesgos y menos protección: Mujeres inmigrantes en España frente a la violencia de género. Amnistía Internacional España, noviembre 2007.

<http://www.es.amnesty.org/noticias/noticias/articulo/mujeres-inmigrantes-mas-riesgos-mayores-desventajas-ante-la-violencia-de-genero/>

– Nota de premsa, informe complet i casos:

Violencia sexual y migración: La realidad oculta de las mujeres subsaharianas atrapadas en Marruecos de camino a Europa. Médicos sin Fronteras, marzo 2010.

http://www.apdha.org/index.php?option=com_content&task=view&id=747&Itemid=57

Dones del Nord, Dones del Sud: material audiovisual adreçat als i les professionals que treballen amb col·lectius de migrades. DVD i una guia complementària per ajudar a identificar i prevenir la violència masclista. E-krea, 2008. Institut Català de les Dones; Departament de Salut i Secretaria per la Immigració.

http://www.ekrea.org/violencia_masclista/

“Percepciones y actitudes hacia la violencia de pareja contra la mujer” en *Inmigrantes Latinoamericanos en España*: Enrique Gracia *et altri*, Revista Intervención psicosocial del Colegio Oficial de Psicólogos de Madrid, vol 19, núm. 2, 2010.

<http://www.copmadrid.org/webcopm/publicaciones/social/in2010v19n2a5.pdf>